

Warszawa, dnia 10.05.2022 r.

OPINIA PRAWNA

w przedmiocie kwalifikacji podmiotów jako organizacji non-profit

Podstawa i cel sporządzenia Opinii

Niniejsza opinia została przygotowana na zlecenie spółki Kraus Development z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Warszawie (dalej: **Kraus Development**). Przedstawione do zaopiniowania zagadnienie prawne dotyczy ustalenia:

1. Jakie podmioty w świetle polskiego prawa są kwalifikowane jako tzw. organizacje non-profit?
2. Ustalenia możliwie najszerszego katalogu organizacji non-profit.

Stan faktyczny

Stan faktyczny, którego dotyczy Opinia został ustalony na podstawie informacji otrzymanych od Kraus Development w wiadomościach e-mail z dnia 14 kwietnia 2022 r. i 20 kwietnia 2022 r.

Zgodnie z uzyskanymi informacjami Kraus Development prowadzi **serwis www.domeny.art.pl**, za pośrednictwem, którego można zarejestrować nazwę domeny internetowej z rozszerzeniem **art.pl**.

Kraus Development w ramach oferty umożliwia organizacjom non-profit rejestrację nazw domen internetowych w znacznie niższej cenie niż w przypadku innych podmiotów.

Spora grupa klientów Kraus Development twierdzi, że skoro nie zarabiają na swojej stronie internetowej lub stronie upamiętnia np. jakiegoś zmarłego artystę, wówczas przysługuje im prawo do skorzystania z oferty na rejestrację nazwy domeny dla organizacji non-profit i taką usługę kupują.

W związku z powyższym Kraus Development jest zmuszona wyjaśniać poszczególnym klientom, że nie są organizacją non-profit. Aby skrócić proces wyjaśniania tej kwestii Kraus Development zwróciła się o przygotowanie opinii prawnej, która wyjaśni, który podmiot posiada status organizacji non-profit oraz wskaże przykłady takich organizacji.

Celem Kraus Development jest ograniczenie praktyk, o których mowa powyżej, tzn. umożliwienie korzystania z korzystniejszej oferty wyłącznie organizacjom, które nie prowadzą działalności zarobkowej.

Akty prawne, orzeczenia i materiały będące podstawą Opinii

1. Ustawa z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach (tj. Dz. U. z 2020 r. poz. 2167), dalej: **Ustawa o fundacjach**;
2. Ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (tj. Dz. U. z 2020 r. poz. 2261), dalej: **Prawo o stowarzyszeniach**;
3. Ustawa z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (tj. Dz. U. z 2022 r. poz. 854), dalej: **Ustawa o związkach zawodowych**;
4. Ustawa z dnia 13 października 1995 r. - Prawo łowieckie (tj. Dz. U. z 2020 r. poz. 1683 z późn. zm.), dalej: **Ustawa o kołach łowieckich**;
5. Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych (tj. Dz. U. z 2022 r. poz. 372), dalej: **Ustawa o partiach politycznych**;
6. Ustawa z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych (tj. Dz. U. z 2020 r. poz. 1526 z późn. zm.), dalej: **Ksh**;
7. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (tj. Dz. U. z 2020 r. poz. 1057 z późn. zm.), dalej: **Ustawa o pożytku**;
8. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (tj. Dz. U. z 2020 r. poz. 2085 z późn. zm.), dalej: **Ustawa o spółdzielniach socjalnych**;
9. Ustawa z dnia 9 listopada 2018 r. o kołach gospodyń wiejskich (tj. Dz. U. z 2021 r. poz. 2256), dalej: **Ustawa o kołach gospodyń wiejskich**;
10. Postanowienie Sądu Najwyższego z 30 listopada 2000 r., sygn. I CKN 886/98, OSNC 2001, nr 6, poz. 91;
11. Postanowienie Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 8 czerwca 2011 r., sygn. akt II OZ 480/11;
12. Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 26 września 2008r. sygn. akt II FSK 789/07;
13. Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 29 listopada 2011 r., sygn. akt II FSK 926/10;
14. Postanowienie Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 2 sierpnia 2012 r., sygn. akt I ACz 1314/12;
15. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 12 grudnia 2014 r., sygn. akt III AUa 878/14.
16. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 7 września 2017 r., sygn. akt III AUa 423/17;
17. Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2017 r., sygn. akt II UK 621/15;
18. Wyrok Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 19 listopada 2019 r., sygn. akt I C 402/18;
19. A. Rzetecka-Gil [w:] Ustawa o fundacjach. Komentarz, LEX/el. 2018, <https://sip.lex.pl/#/commentary/587760372/557812/rzetecka-gil-agnieszka-ustawa-o-fundacjach-komentarz?cm=URELATIONS> (dostęp: 2022-04-22 14:36);
20. A. Rzetecka-Gil [w:] *Prawo o stowarzyszeniach. Komentarz*, LEX/el. 2017, <https://sip.lex.pl/#/commentary/587724018/521458/rzetecka-gil-agnieszka-prawo-o-stowarzyszeniach-komentarz?cm=URELATIONS> (dostęp: 2022-04-22 22:52);

21. P. Suski [w:] *Komentarz do ustawy - Prawo o stowarzyszeniach [w:] Stowarzyszenia i fundacje. Komentarz, wyd. IV*, Warszawa 2011, art. 2.
<https://sip.lex.pl/#/commentary/587528589/414259/suski-pawel-komentarz-do-ustawy-prawo-o-stowarzyszeniach-w-stowarzyszenia-i-fundacje-komentarz...?cm=URELATIONS> (dostęp: 2022-04-22 22:55);
22. Słownik języka polskiego PWN. Źródło: <https://sjp.pwn.pl/slowniki/non-profit.html> (dostęp: 2022-04-05 11:07);
23. Słownik języka polskiego PWN. Źródło: <https://sjp.pwn.pl/sjp/organizacja;2569952.html> (dostęp: 2022-04-05 12:29).

Konkluzje i rekomendacje:

- I. **Przez organizację non profit należy rozumieć podmiot, który spełnia następujące warunki:**
 - a. **posiada sformalizowaną strukturę;**
 - b. **jest osobą prawną lub posiada zdolność prawną;**
 - c. **posiada wymagany wpis do Krajowego Rejestru Sądowego (rejestru stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji, zakładów opieki zdrowotnej), lub ewidencji stowarzyszeń zwykłych, wpis do wykazu organizacji pożytku publicznego, rejestru kół łowieckich, rejestru kół gospodyń wiejskich;**
 - d. **nie prowadzi działalności gospodarczej lub prowadzi działalność gospodarczą lub zarobkową nie w celu osiągnięcia zysku;**
 - e. **nie umożliwia podziału zysku pomiędzy swoich członków, wspólników, pracowników;**
 - f. **przeznacza zysk na cele realizacji zadań statutowych.**
- II. **Za organizacje non profit można uznać np.: fundacje, stowarzyszenia podlegające rejestracji w Krajowym Rejestrze Sądowym, stowarzyszenia zwykłe, spółdzielnie socjalne, partie polityczne, związki zawodowe, koła gospodyń wiejskich, koła łowieckie, organizacje pożytku publicznego.**
- III. **Organizacją non profit będzie np. fundacja lub stowarzyszenie prowadzące np. szkołę, teatr, muzeum, dom opieki, szpital, działające na rzecz osób chorych lub ubogich, działające na rzecz popularyzacji i rozwoju nauki, działające na rzecz promocji polskiej gospodarki.**
- IV. **Za organizacje non profit można uznać spółki kapitałowe, pod warunkiem, że ich umowy, akty założycielskie, statuty zawierają odpowiednie postanowienia, tj. zakazują podziału zysku pomiędzy wspólników, akcjonariuszy oraz określają cel społeczny jako cel działalności spółki. Ustalenie, czy dana spółka jest organizacją non profit, w praktyce może sprawiać trudności i wymagać w każdym poszczególnym przypadku weryfikacji dokumentów konkretnej spółki. W związku z powyższym opiniujący sugeruje, aby**

ograniczyć katalog uprawnionych podmiotów wyłącznie do tych spółek kapitałowych, które posiadają status organizacji pożytku publicznego, a co się z tym wiąże, posiadają odpowiedni wpis w wykazie. To, czy spółka posiada status organizacji pożytku publicznego można sprawdzić np. korzystając z udostępnionej przez Ministerstwo Finansów Wyszukiwarki Organizacji Pożytku Publicznego dostępnej na stronie <https://www.podatki.gov.pl/wyszukiwarki/wyszukiwarka-opp/> lub z wyszukiwarki udostępnionej przez Narodowy Instytut Wolności na stronie <https://niw.gov.pl/opp/wykaz-opp/>. Informację o posiadanym statusie organizacji pożytku publicznego wraz z datą jego uzyskania można także zweryfikować w danych podmiotu wyszukanych za pomocą wyszukiwarki udostępnionej przez Ministerstwo Sprawiedliwości na stronie <https://ekrs.ms.gov.pl/web/wyszukiwarka-krs/strona-glowna/index.html>

- V. Organizacją non profit nie będzie np. osoba fizyczna lub kilka osób fizycznych nie działających w ramach formalnych, zarejestrowanych organizacji (np. fan club, osoba chcąca zarejestrować nazwę domeny w celu upamiętnienia osoby lub wydarzenia); osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą; spółka działająca w celu osiągnięcia zysku (dopuszczająca wypłatę dywidendy); w tym spółka prowadząca szkołę lub przedszkole w celu osiągnięcia zysku.
- VI. Do organizacji non profit nie można zaliczyć osób fizycznych, które np. prowadzą stronę internetową w celu promowania swojej działalności twórczej, lub własnej działalności prywatnej (np. hobby, zainteresowań). Tego typu działania, chociażby nie były nastawione na osiągnięcie zysku, nie są realizowane przez organizację o ustalonej strukturze.
- VII. Do organizacji non profit nie należy zaliczać jednostek organizacyjnych instytucji publicznych i samorządowych, tj. jednostek budżetowych, zakładów (np. szkół i przedszkoli publicznych, teatry, opery, muzea).

1. Definicja organizacji

Na wstępie wymaga wyjaśnienia definicja „organizacji”. Na potrzeby przygotowania niniejszej Opinii posłużono się definicją zawartą w słowniku języka polskiego PWN, zgodnie z którą przez „organizację” należy rozumieć grupę ludzi mającą ustaloną strukturę i działającą razem, aby osiągnąć wspólne cele¹. Ze względu na działalność prowadzoną przez Kraus Development istotne jest, aby organizacja posiadała osobowość prawną lub aby ustawa przyznawała jej zdolność prawną. Ponadto kwestią zasadniczą jest możliwość zaciągania zobowiązań i ponoszenia odpowiedzialności za zobowiązania. Wskazane cechy są istotne, albowiem celem działalności Kraus Development jest nawiązanie stosunku prawnego, tj. zawarcie umowy, której przedmiotem jest rejestracja nazwy domeny.

W polskim systemie prawnym powszechnie występującymi formami organizacji są: fundacje, stowarzyszenia, spółki, spółdzielnie socjalne, partie polityczne, związki zawodowe.

¹ Zob. Słownik języka polskiego PWN. Źródło: <https://sjp.pwn.pl/sjp/organizacja;2569952.html> (dostęp: 2022-04-05 12:29).

2. Definicja organizacji non-profit

Należy zaznaczyć, że w polskim systemie prawnym nie występuje definicja legalna „organizacji non-profit”. Oznacza to, że prawodawca nie zdecydował się na wprowadzenie definicji „organizacji non-profit” do aktu prawnego (np. ustawy, rozporządzenia). W celu przygotowania opinii i wyjaśnienia znaczenia „non-profit” autor opinii musiał posiłkować się definicjami zawartymi w słownikach, jak również dostępnym orzecnictwem.

Zgodnie z definicją zawartą w słowniku języka polskiego PWN² przez „non-profit” należy rozumieć organizację, instytucję działającą nie dla zysku. Prowadzenie działalności nie w celu osiągnięcia zysku nie oznacza jednak, że dana organizacja nie może prowadzić działalności gospodarczej. Jak wskazał Sąd Apelacyjny we Wrocławiu, status podmiotu prowadzącego działalność non profit (bez zysku), wiąże się z tym, że pozyskiwane środki finansowe przeznaczone są na realizację zadań statutowych³.

Zatem organizacja nadal będzie posiadała status „non-profit”, nawet pomimo prowadzenia działalności gospodarczej, z tym zastrzeżeniem, że dana działalność nie może być prowadzona w celu osiągania dochodu (zarobku) rozumianego jako nadwyżka przychodów nad poniesionymi kosztami. Działalność pozbawiona tego aspektu jest działalnością charytatywną, społeczną, kulturalną i inną (określaną mianem non profit)⁴.

Z orzecnictwa wynika, że dla oceny celu prowadzenia działalności istotne jest także kryterium subiektywne w postaci dążenia danego podmiotu do osiągnięcia zarobku (będącego zazwyczaj zyskiem) przez wykonywanie określonej działalności. Nie jest bowiem konieczne faktyczne osiąganie dochodów z danej działalności. Przynoszenie strat przez daną działalność (zarówno przejściowo, jak i w dłuższych okresach) nie pozbawia jej statusu działalności gospodarczej. Należy bowiem liczyć się z możliwością niezyskania przychodu z prowadzonej działalności gospodarczej, czyli poniesienia straty. Tym samym o zarobkowym charakterze działalności gospodarczej nie decyduje faktyczne osiągnięcie zysku, lecz zamiar jego osiągnięcia⁵. Przytoczyć także warto wykładnię zaprezentowaną przez Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 25 stycznia 2017 r.⁶, iż działalność non profit, która z założenia nie przynosi zysku i jest takiego motywu pozbawiona, nie jest działalnością (por. M. Szydło, Swoboda działalności gospodarczej, s. 46; C.H. Beck 2011)⁷.

Powyższe wnioski potwierdza stanowisko Sądu Najwyższego, który wskazał, że zastosowanie preferencyjnej stawki procentowej dotyczy przeznaczenia nieruchomości na działalność non profit, czyli nienastawioną na osiąganie zysku⁸. Tego typu działalność z kolei może dotyczyć m.in. prowadzenia zakładów dla sierot, starców, osób upośledzonych fizycznie lub umysłowo oraz innych kategorii osób potrzebujących opieki, prowadzenie szpitali i innych zakładów leczniczych, organizowania pomocy sierotom, osobom dotkniętym klęskami żywiołowymi i epidemiami, ofiarom wojennym, znajdującym się w trudnym położeniu materialnym lub zdrowotnym rodzinom i osobom znajdującym się w szczególnej

² Zob. Słownik języka polskiego PWN. Źródło: <https://sjp.pwn.pl/slowniki/non-profit.html> (dostęp: 2022-04-05 11:07).

³ Postanowienie Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 2 sierpnia 2012 r., sygn. akt I ACz 1314/12.

⁴ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 26 września 2008r. sygn. akt II FSK 789/07.

⁵ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 12 grudnia 2014 r., sygn. akt III AUa 878/14.

⁶ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2017 r., sygn. akt II UK 621/15.

⁷ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 7 września 2017 r., sygn. akt III AUa 423/17.

⁸ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 marca 2012 r., sygn. akt IV CSK 333/11.

potrzebie, prowadzenia teatrów, oper, operetek, filharmonii, orkiestr, instytucji filmowych, muzeów, bibliotek, świetlic, domów kultury, ognisk artystycznych, galerii sztuki, prowadzenia badań naukowych itp. Warunkiem koniecznym jest przy tym niezarobkowy charakter tej działalności we wszystkich wskazanych przypadkach⁹.

Należy podkreślić, że organizacji non profit nie należy utożsamiać z organizacją pozarządową.

3. Podmioty, które mogą być kwalifikowane jako organizacje non-profit

a) Stowarzyszenia

Zgodnie z art. 2 ust 1 Prawa o stowarzyszeniach, stowarzyszenie jest dobrowolnym, samorządnym, trwałym zrzeszeniem o celach niezarobkowych.

Kwalifikacja stowarzyszeń jako organizacji non-profit nie budzi wątpliwości. Niezarobkowy charakter działalności stowarzyszeń wynika wprost z treści art. 2 ust. 1 Prawa o stowarzyszeniach. Należy podkreślić, że niezarobkowy charakter działalności nie oznacza nakazu prowadzenia przez stowarzyszenia działalności gospodarczej przynoszącej zysk. Stowarzyszenie nadal będzie organizacją non-profit, pomimo prowadzenia działalności gospodarczej, z tym zastrzeżeniem, że dochody uzyskane z prowadzonej działalności gospodarczej muszą być przeznaczone na realizację celów statutowych stowarzyszenia. Zgodnie z treścią art. 34 Prawa o stowarzyszeniach, dochody uzyskane przez stowarzyszenie nie mogą podlegać podziałowi pomiędzy członków stowarzyszenia¹⁰.

Niezarobkowy cel stowarzyszenia odróżnia je od innych zrzeszeń. Głównym celem, czy też nawet celem stowarzyszenia nie może być prowadzenie działalności gospodarczej i osiąganie zysków. Stowarzyszenie może prowadzić działalność gospodarczą, co wprost przewiduje art. 34 Prawa o stowarzyszeniach, jednak dochód z niej powinien być przeznaczony na realizację celów statutowych i nie może być przeznaczony do podziału między członków¹¹. Podobnie uważa Naczelny Sąd Administracyjny, który stwierdził, że fakt, iż cele działalności stowarzyszeń mają charakter niezarobkowy - zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z 1989 r. - Prawo o stowarzyszeniach - nie oznacza, że stowarzyszenia nie mogą prowadzić działalności gospodarczej i to przynoszącej zyski¹².

W przypadku stowarzyszeń nie ma znaczenia na jaki cel statutowy zostaną przeznaczone dochody. Prowadzenie działalności gospodarczej przez stowarzyszenie odbywa się według ogólnych zasad określonych w odrębnych przepisach - w ustawie o swobodzie działalności gospodarczej i ustawie o Krajowym Rejestrze Sądowym. Okoliczność, że dochody stowarzyszenia uzyskiwane z prowadzenia

⁹ Wyrok Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 19 listopada 2019 r., sygn. akt I C 402/18.

¹⁰ A. Rzetecka-Gil [w:] *Prawo o stowarzyszeniach. Komentarz*, LEX/el. 2017, art. 2. <https://sip.lex.pl/#/commentary/587724018/521458/rzetecka-gil-agnieszka-prawo-o-stowarzyszeniach-komentarz?cm=URELATIONS> (dostęp: 2022-04-22 22:52)

¹¹ P. Suski [w:] *Komentarz do ustawy - Prawo o stowarzyszeniach [w:] Stowarzyszenia i fundacje. Komentarz, wyd. IV*, Warszawa 2011, art. 2. <https://sip.lex.pl/#/commentary/587528589/414259/suski-pawel-komentarz-do-ustawy-prawo-o-stowarzyszeniach-w-stowarzyszenia-i-fundacje-komentarz...?cm=URELATIONS> (dostęp: 2022-04-22 22:55)

¹² Postanowienie Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 8 czerwca 2011 r., sygn. akt II OZ 480/11.

działalności gospodarczej są przeznaczane na takie czy inne cele, nie zmienia charakteru tej działalności¹³.

b) Stowarzyszenia zwykłe

Uproszczoną formą stowarzyszenia jest stowarzyszenie zwykłe, które nie posiada osobowości prawnej (art. 40 ust. 1 Prawa o stowarzyszeniach). Natomiast, zgodnie z ustawą może we własnym imieniu nabywać prawa, w tym własność i inne prawa rzeczowe, zaciągać zobowiązania, pozywać i być pozywane (art. 40 ust. 1a Prawa o stowarzyszeniach). Stowarzyszenie zwykłe powstaje i może rozpocząć działalność z chwilą wpisu do ewidencji (art. 40a ust. 1 Prawa o stowarzyszeniach). Zatem również stowarzyszenie zwykłe, pomimo że nie podlega wpisowi do Krajowego Rejestru Sądowego może realizować cele jako organizacja non profit.

c) Fundacje

Z kolei wątpliwości może budzić kwestia zakwalifikowania fundacji do organizacji non-profit. Zgodnie z art. 1 ustawy o fundacjach, fundacja może być ustanowiona dla realizacji zgodnych z podstawowymi interesami Rzeczypospolitej Polskiej celów społecznie lub gospodarczo użytecznych, w szczególności takich, jak: ochrona zdrowia, rozwój gospodarki i nauki, oświata i wychowanie, kultura i sztuka, opieka i pomoc społeczna, ochrona środowiska oraz opieka nad zabytkami.

W doktrynie wskazuje się bowiem, że fundacje mogą być dzielone na dwie kategorie. Wśród fundacji można wyróżnić: a) fundacje *non profit* oraz b) fundacje *not for profit*. Przy czym tylko kategoria *not for profit* wiąże się z prowadzeniem działalności gospodarczej przez fundacje. Fundacje *non profit* nie prowadzą działalności gospodarczej, co może stanowić albo konsekwencję stosownych zapisów w statucie zabraniających prowadzenia takiej działalności, albo stanowić konsekwencję braku zapisów w statucie umożliwiających prowadzenie działalności gospodarczej. W efekcie fundacja *non profit* posiada majątek wyłącznie z zapisów, darowizn, nie zaś z działalności gospodarczej. Fundacja *not for profit* może prowadzić działalność gospodarczą, choć wszelkie uzyskane z działalności środki muszą być przeznaczone na działalność statutową, w tym na koszty funkcjonowania fundacji¹⁴.

W ocenie autora niniejszej analizy, na potrzebę opinii jako fundację non profit należy zakwalifikować również fundację prowadzącą działalność gospodarczą. Zgodnie z treścią art. 5 ust. 5 Ustawy o fundacjach, fundacja może prowadzić działalność gospodarczą w rozmiarach służących realizacji jej celów. Ponadto taki wniosek pokrywa się ze stanowiskiem wynikającym z orzecznictwa, które za organizację non profit uznaje także organizację prowadzącą działalność gospodarczą, ale nie w celu zarobkowym.

d) Spółdzielnie socjalne

¹³ Wyrok NSA z 29.11.2011 r., II FSK 926/10.

¹⁴ A. Rzetecka-Gil [w:] *Ustawa o fundacjach. Komentarz*, LEX/el. 2018, art. 1. <https://sip.lex.pl/#/commentary/587760372/557812/rzetecka-gil-agnieszka-ustawa-o-fundacjach-komentarz?cm=URELATIONS> (dostęp: 2022-04-22 14:36)

Do grona organizacji non profit zaliczane są spółdzielnie socjalne. Zgodnie z treścią art. 2 Ustawy o spółdzielniach socjalnych, przedmiotem działalności spółdzielni socjalnej jest prowadzenie wspólnego przedsiębiorstwa w oparciu o osobistą pracę członków oraz pracowników spółdzielni socjalnej. Spółdzielnia socjalna działa na rzecz społecznej reintegracji jej członków oraz pracowników spółdzielni socjalnej, przez co należy rozumieć działania mające na celu odbudowanie i podtrzymanie umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i pełnienia ról społecznych w miejscu pracy, zamieszkania lub pobytu. Ponadto spółdzielnia socjalna działa w celu zawodowej reintegracji jej członków oraz pracowników spółdzielni socjalnej, przez co należy rozumieć działania mające na celu odbudowanie i podtrzymanie zdolności do samodzielnego świadczenia pracy na rynku pracy. Spółdzielnia socjalna również może prowadzić działalność gospodarczą, z tym zastrzeżeniem, że nadwyżka bilansowa może zostać przeznaczona wyłącznie na cele określone w art. 10 Ustawy o spółdzielniach socjalnych, tj. wskazane fundusze i realizację przedmiotu działalności spółdzielni. Ustawa wprost zakazuje podziału nadwyżki bilansowej pomiędzy członków spółdzielni (art. 10 ust. 2 Ustawy o spółdzielniach socjalnych). Działalność spółdzielni socjalnej nie jest zatem nastawiona na zysk, ale na realizację celu społecznego.

e) Spółki

Również spółki kapitałowe mogą zostać zakwalifikowane do kategorii organizacji non-profit, po spełnieniu pewnych warunków.

Przede wszystkim, zgodnie z treścią art. 151 § 1 Ksh, spółka z ograniczoną odpowiedzialnością może zostać utworzona w każdym celu prawnie dopuszczalnym. Nie musi to być zatem cel zarobkowy. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością może zatem zostać utworzona również w celu społecznym. Podobnie prosta spółka akcyjna (art. 300¹ Ksh) może zostać utworzona w każdym celu prawnie dopuszczalnym, w tym celu społecznym.

Żeby daną spółkę zakwalifikować jako „organizację non profit” nie wystarczy wskazanie wyłącznie innego niż zarobkowy celu spółki. Konieczne jest wyartykułowanie w umowie spółki, akcie założycielskim, lub statucie zakazu dzielenia wypracowanego zysku pomiędzy wspólników, członków zarządu, pracowników, radę nadzorczą czy komisję rewizyjną oraz obowiązku przeznaczania zysku na określony umową spółki cel społeczny. Taką możliwość wprowadzają przepisy Ksh. Należy zwrócić uwagę, że w przypadku spółki z ograniczoną odpowiedzialnością ukształtowanie zasad dotyczących przeznaczenia ewentualnie wypracowanego zysku umożliwi art. 191 §2 Ksc który przewiduje, że „umowa spółki może przewidywać inny sposób podziału zysku”. Podobnie w przypadku spółki akcyjnej, statut może przewidywać inny sposób podziału zysku (art. 347 § 3 Ksh).

W związku z powyższym stwierdzenie, że dana spółka może zostać zakwalifikowana jako organizacja non profit będzie wymagało weryfikacji dokumentów założycielskich spółki.

f) Partie polityczne

Do kategorii organizacji non-profit zaliczane są partie polityczne. Zgodnie z treścią art. 24 Ustawy o partiach politycznych, partie mogą posiadać majątek, który powstaje ze składek członkowskich, darowizn, spadków, zapisów, z dochodów z majątku oraz z określonych ustawami dotacji i subwencji. Majątek z kolei może być przeznaczony tylko na cele statutowe lub charytatywne (art. 24 ust. 2 Ustawy o partiach

politycznych). Z kolei prowadzenie przez partię polityczną działalności polegającej na sprzedaży tekstu statutu lub programu partii, a także przedmiotów symbolizujących partię i wydawnictw popularyzujących cele i działalność partii politycznej oraz na wykonywaniu odpłatnie drobnych usług na rzecz osób trzecich z wykorzystaniem posiadanego sprzętu biurowego nie stanowi działalności gospodarczej (art. 27 Ustawy o partiach politycznych).

g) Związki zawodowe

Do kategorii organizacji non-profit zaliczane są związki zawodowe. Zgodnie z art. 1 ust 1 Ustawy o związkach zawodowych, związek zawodowy jest dobrowolną i samorządną organizacją ludzi pracy, powołaną do reprezentowania i obrony ich praw, interesów zawodowych i socjalnych.

Ponadto treść art. 24 ust. 1 Ustawy o związkach zawodowych wprost wskazuje, że dochód z działalności gospodarczej prowadzonej przez związki zawodowe służy realizacji ich zadań statutowych i nie może być przeznaczony do podziału pomiędzy ich członków.

4. Koła gospodyń wiejskich

Do organizacji non profit należy zaliczyć koła gospodyń wiejskich. Zgodnie z art. 2 Ustawy o kołach gospodyń wiejskich, koło gospodyń wiejskich jest dobrowolną, niezależną od administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego, samorządną społeczną organizacją mieszkańców wsi, wspierającą rozwój przedsiębiorczości na wsi i aktywnie działającą na rzecz środowisk wiejskich.

Zgodnie z art. 22 Ustawy o kołach gospodyń wiejskich, koło gospodyń wiejskich może prowadzić działalność zarobkową, w tym działalność gospodarczą. Dochód z działalności służy realizacji celów statutowych i nie może być przeznaczony do podziału między jego członków (art. 21 ust. 3 Ustawy o kołach gospodyń wiejskich).

5. Polski Związek Łowiecki i koła łowieckie

Do organizacji non profit należy zaliczyć Polski Związek Łowiecki i koła łowieckie. Zgodnie z art. 32 ust 1 Ustawy o kołach łowieckich, Polski Związek Łowiecki jest zrzeszeniem osób fizycznych i prawnych, które prowadzą gospodarkę łowiecką poprzez hodowlę i pozyskiwanie zwierzyny oraz działają na rzecz jej ochrony poprzez regulację liczebności populacji zwierząt łownych.

Z kolei koła łowieckie zrzeszają osoby fizyczne i są podstawowym ogniwem organizacyjnym w Polskim Związku Łowieckim w realizacji celów i zadań łowiectwa (art. 33 ust. 1 Ustawy o kołach łowieckich).

Koła łowieckie posiadają osobowość prawną i ponoszą odpowiedzialność za swoje zobowiązania (art. 33 ust. 2 Ustawy o kołach łowieckich).

Zgodnie z art. 35 ust. 2 Ustawy o kołach łowieckich, dochód z działalności gospodarczej Polskiego Związku Łowieckiego oraz kół łowieckich służy wyłącznie realizacji ich celów statutowych i nie może być przeznaczony do podziału między członków. Mienie Polskiego Związku Łowieckiego i kół łowieckich nie podlega podziałowi między członków.

6. Podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego

Do kategorii organizacji non profit należy zaliczyć organizacje posiadające status organizacji pożytku publicznego (w skrócie: „OPP”). To, czy konkretna organizacja posiada status OPP można zweryfikować np. korzystając z udostępnionej przez Ministerstwo Finansów Wyszukiwarki Organizacji Pożytku Publicznego dostępnej na stronie <https://www.podatki.gov.pl/wyszukiwarki/wyszukiwarka-opp/> lub z wyszukiwarki udostępnionej przez Narodowy Instytut Wolności na stronie <https://niw.gov.pl/opp/wykaz-opp/>. Zgodnie z treścią art. 3 ust. 1 Ustawy o pożytku, przez działalność pożytku publicznego należy rozumieć działalność społecznie użyteczną, prowadzoną przez organizacje pozarządowe w sferze zadań publicznych określonych w ustawie.

Z kolei, w świetle art. 3 Ustawy o pożytku, organizacjami pozarządowymi są niebędące jednostkami sektora finansów publicznych w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych lub przedsiębiorstwami, instytutami badawczymi, bankami i spółkami prawa handlowego będącymi państwowymi lub samorządowymi osobami prawnymi. Istotnym warunkiem dla uznania, że dana organizacja prowadzi działalność pożytku publicznego, jest aby nie działa w celu osiągnięcia zysku. Co istotne, w świetle Ustawy o pożytku, działalność pożytku publicznego może być prowadzona również przez osoby prawne i jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności pożytku publicznego; stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego; spółdzielnie socjalne; spółki akcyjne i spółki z ograniczoną odpowiedzialnością; kluby sportowe będące spółkami działającymi na podstawie przepisów ustawy z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie (Dz. U. z 2019 r. poz. 1468, 1495 i 2251), które nie działają w celu osiągnięcia zysku oraz przeznaczają całość dochodu na realizację celów statutowych oraz nie przeznaczają zysku do podziału między swoich udziałowców, akcjonariuszy i pracowników (art. 3 ust. 3 Ustawy o pożytku).

Katalog zadań publicznych, których może dotyczyć działalność pożytku został zawarty w art. 4 Ustawy o pożytku. Są to zadania mieszające się w zakresie: pomocy społecznej (w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób, między innymi wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, tworzenia warunków do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej, udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej oraz zwiększania świadomości prawnej społeczeństwa); działalności na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym; działalności charytatywnej; podtrzymywania i upowszechniania tradycji narodowej, pielęgnowania polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej; działalności na rzecz mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego; działalności na rzecz integracji cudzoziemców; ochrony i promocji zdrowia, w tym działalności leczniczej w rozumieniu ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (Dz. U. z 2020 r. poz. 295 i 567); działalności na rzecz osób niepełnosprawnych; promocji zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy; działalności na rzecz równych praw kobiet i mężczyzn; działalności na rzecz osób w wieku emerytalnym; działalności wspomagającej rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości; działalności wspomagającej rozwój techniki, wynalazczości i innowacyjności oraz rozpowszechnianie i wdrażanie nowych rozwiązań technicznych w praktyce gospodarczej; działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych; nauki, szkolnictwa wyższego, edukacji, oświaty i wychowania; działalności na rzecz dzieci i młodzieży, w tym

wypoczynku dzieci i młodzieży; kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego; wspierania i upowszechniania kultury fizycznej; ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego; turystyki i krajoznawstwa; porządku i bezpieczeństwa publicznego; obronności państwa i działalności Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej; upowszechniania i ochrony wolności i praw człowieka oraz swobód obywatelskich, a także działań wspomagających rozwój demokracji; udzielania nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego; ratownictwa i ochrony ludności; pomocy ofiarom katastrof, klęsk żywiołowych, konfliktów zbrojnych i wojen w kraju i za granicą; upowszechniania i ochrony praw konsumentów; działalności na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społeczeństwami; promocji i organizacji wolontariatu; pomocy Polonii i Polakom za granicą; działalności na rzecz kombatantów i osób represjonowanych; działalności na rzecz weteranów i weteranów poszkodowanych w rozumieniu ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o weteranach działań poza granicami państwa (Dz. U. z 2019 r. poz. 1569 i 1726); promocji Rzeczypospolitej Polskiej za granicą; działalności na rzecz rodziny, macierzyństwa, rodzicielstwa, upowszechniania i ochrony praw dziecka; przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym; rewitalizacji; działalności na rzecz organizacji pozarządowych.

Należy zaznaczyć, że działalność pożytku może być prowadzona jako działalność zarówno nieodpłatna, jak i odpłatna (art. 6 Ustawy o pożytku). Przy czym przychód z działalności odpłatnej pożytku publicznego służy wyłącznie prowadzeniu działalności pożytku publicznego (art. 8 ust. 2 Ustawy o pożytku).

Uzyskanie formalnego statusu organizacji pożytku publicznego wymaga dokonania wpisu w Krajowym Rejestrze Sądowym (art. 22 Ustawy o pożytku).

Artur Piechocki
radca prawny

Organizacja NON-PROFIT	Warunek kwalifikujący 1	Warunek kwalifikujący 2	Uwagi
Fundacja		Wpis do Krajowego Rejestru Sądowego (rejestru stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji, zakładów opieki zdrowotnej)	Konieczne spełnienie wszystkich warunków
Stowarzyszenie tzw. „rejestrowe”		Wpis do Krajowego Rejestru Sądowego (rejestru stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji, zakładów opieki zdrowotnej)	Konieczne spełnienie wszystkich warunków
Stowarzyszenie tzw. „zwykłe”		Wpis do ewidencji stowarzyszeń zwykłych	Konieczne spełnienie wszystkich warunków

Koło Gospodyń Wiejskich		Wpis do Krajowego Rejestru Kół Gospodyń Wiejskich	Konieczne spełnienie wszystkich warunków
Organizacja pożytku publicznego		Wpis do wykazu organizacji pożytku publicznego	Konieczne spełnienie wszystkich warunków
Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością		Wpis do wykazu organizacji pożytku publicznego	Konieczne spełnienie wszystkich warunków
Spółdzielnia socjalna		Wpis do Krajowego Rejestru Sądowego	Konieczne spełnienie wszystkich warunków
Muzeum, teatr szkoła	Działa w formie stowarzyszenia	Wpis do Krajowego Rejestru Sądowego (rejestru stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji, zakładów opieki zdrowotnej)	Konieczne spełnienie wszystkich warunków
Partie polityczne		Wpis do ewidencji partii politycznych prowadzonej przez Sąd Okręgowy w Warszawie	Konieczne spełnienie wszystkich warunków
Związki zawodowe		Wpis do Krajowego Rejestru Sądowego (rejestru stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji, zakładów opieki zdrowotnej)	Konieczne spełnienie wszystkich warunków
Koła łowieckie		Wpis do rejestru kół łowieckich	Konieczne spełnienie wszystkich warunków
Muzeum, teatr szkoła	Działa w formie fundacji	Wpis do Krajowego Rejestru Sądowego (rejestru stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji, zakładów opieki zdrowotnej)	Konieczne spełnienie wszystkich warunków
Muzeum, teatr szkoła	Działa w formie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością	Wpis do wykazu organizacji pożytku publicznego	Konieczne spełnienie wszystkich warunków